



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. II. cap. 2. Num Ebraica Biblia sint corrupta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

moniis agit Bellarminus, nisi hujus libri authentia nobis quoque Evangelicis esset indubia. Tandem id quod in ultimo libri hujus primi capite de denominatione Apocryphorum monet Bellarminus, eam vocem Scriptores Ecclesiasticos non eodem semper modo usurpare, interdum eos ita vocare, de quibus non certum sit, an Canonici sint & Divini, etiamsi satis constet, nullos in eis inveniri errores; interdum ita vocare eos, qui admixtos habeant errores, Augustini iterum autoritate fretus, nemo non videt, ad confirmationem ejus inservite distinctionis, quâ superius Augustinum & alios Ecclesiæ Doctores mox in latiori, mox in strictiori significatu Scriptores nominasse Canonicos monitum fuit, cum eadem utriusque, utpote oppositorum, ratio considerandi sit & esse debeat, Coronidis loco illud insuper adhuc adcedat, videl. ne quid Augustini intactum maneat, quod ad conciliandam tertio *Esdræ* libro autoritatem Bellarminus more hætenus solito ad citationem ab Augustino factam provocavit, qui tamen paulò ante, capite nimirum decimo octavo, quæ supra *Tannerum* ad Septimum caput prolixius monentem dividimus, breviter & ex ipso quidem Augustino contra seipsum observavit, notante, *Apostolum* *Iudam* *Enochi* *Vaticinium* *in* *Epistola* *sua* *proferentem*, non propterea totum adprobasse librum, cui illud insertum legitur.

LIBRI SECUNDI

DE

VERBO DEI,
CAPUT SECUNDUM.*Num Ebraica Bibliorum S. Editio sit corrupta?*

Hanc Controversiam antequam tractet Bellarminus, in antecedente primo capite de ipsâ Bibliorum Editione V. T. Ebraicâ, ejusdemq; perpetua conservatione, ut & ipsius Idiomatis Ebraici antiquitate, agit, Augustini iterum autoritate nixus, quem tamen tanquam sibi ipsi aliquâ ex parte contrarium conciliare nititur, frustra quamvis, dum ipsa locorum à Bellarmino citatorum inspectio manifestum faciat, Augustinum in iis nihil planè contra seipsum scripsisse. Nimirum, ut posteriorem locum loco priori videamus, non ibi scripsit Augustinus, quod Bellarminus eum scripsisse refert, *Linguam Ebræam post tempora Noe inventam esse*, addens, *Augustinum non indicare voluisse, eam linguam antea non fuisse, sed solum, tunc primum cepisse vocari linguam Ebræam*. Et si enim explicatio Bellarminiana menti Augustinianæ non sit contraria, eâ tamen opus non fuit, cum ipse Augustinus satis luculenter, sibi que in his quidem locis constanter mentem suam exprefferit, ita scribens: *Ante Abrahamum velut pueritia fuit populi DEI à Noe usq; ad ipsum Abrahamum; & idèò prima (non primùm, id est, tum demùm) lingua est inventa, id est, Ebræa. A pueritia namque incipit homo loqui post infantiam, quæ hinc adpellata est, quia dari non potest; quam profectò etatem primam demergit oblivisio, sicut et æ prima generis humani est deleta Diluvio*. Nihil certè hic Augustinus scripsit iis contrarium, quæ in priori loco per Bellarminum adlegato hunc in modum leguntur: *Quia in Eberi familia remansit hæc Lingua, divisit per alias linguas cæteris gentibus, quæ Lingua prius humano generi non immeritò creditur fuisse communis, idèò deinceps Ebræa est nuncupata*. Et hanc denominationis rationem antea etiam indicavit Augustinus, statuens, *etsi possit esse opinio, ut Ebræi ex Abraham tanquam Abrahami dicti esse videantur, hoc tamen verum esse, quod ex Eber Eberci sint adpellari, ac deinde unâ literâ detractâ Ebræi*; in quâ etiam Sententia constans permanfit, ut ut olim per adlusionem fortè illi ab Abrahamo derivationi adhæsisse videatur, *gentem Ebræorum ab Abrahamo cepisse* docens, id quod inter alia postmodum meliora edoctus retractavit, adque citatam jam uberiorem mentis suæ Explicationem provocavit. Ad ipsam nunc *Questionem de Ebraicæ Editionis puritate* ut veniamus, duas circa eam opiniones in medium profert Bellarminus, unam eorum, qui sibi quidem nimium nimiamque puritatem videntur tribuere Editioni Ebraicæ, id quod ab Hæreticis hujus temporis odio *Vulgatæ* editionis Latinæ fieri existimat, qui omnia examinari & emendari velint ad Ebræum Textum, tanquam

fontem purissimum; alteram verò eorum, qui zelo quidem bono, sed (dubium!) an secundum scientiam, contendunt, Judæos in odium Christianæ Fidei studiose multa depravasse & corrupisse Scripturarum loca, quam adscribit *Iacobo de Valentia & Melchiori Cano*. His duabus Sententiis, quas à se sufficienter refutatas putavit Bellarminus, tertiam adjicit, visam sibi & aliis, nominatim *Driedoni* verissimam, quæ docetur, *Scripturas quidem Ebraicas non in universum operâ vel malitiâ Judæorum esse depravatas, nec tamen omnino esse integras & puras, sed suos quosdam habere errores, qui partim negligentia librariorum, partim ignorantia Rabbiorum irrepserint; posse etiam fieri, ut ex pravo adfectu & odio in Christum eainter dum Lectio iis sit probata magis, quæ minus favebat Christianis. Caterum non tanti esse momenti errores ejusmodi, ut in iis, quæ ad Fidem & bonos pertinent mores, Sacra Scripturæ integritas desideretur; plerumque enim totam variarum Lectioinum discrepantiam in quibusdam dictionibus esse positam, quæ sensum aut nihil aut parùm mutant. Ut quid de veritate & diversitate harum opinionum, ex Augustini mente, ad quam Bellarminus in secundæ opinionis Examine provocat, sentiendum sit, breviter ex Instituti ratione constet, notandum est, tertiam non adeò multum à secundâ discrepare, & quæcunque à Bellarmino contra hanc fuere dicta, ut plurimum quoque contra illam dirigi posse, adque primæ opinionis defensionem inservire, præsertim, quæ Augustinum agnoscunt auctorem, utpote quibus etiam usi sunt ex ipsis Scripturis Papæis, qui pro Textûs Ebræi integritate contra iniquissimos ejusdem accusatores hætenus scripserunt, inter quos ex recentioribus suo merito præprimis *Muisius*, Scriptor Gallus, venit numerandus, in Adsertione Veritatis Ebraicæ contra ejus impugnatores *Morinum*, non semel Augustini autoritate se muniens, in specie ad verba ejus: *Abstine, scribentis, ut prudens quispiam Judæos cujuslibet per-versitatis ac malitiæ tantum potuisse credat in Codicibus tam multis, & tam longè latèq; dispersis, hoc Ludovici Vivis, laudatissimi in Augustinum Commentatoris, monitum subjungendo: Idem responderi potest his, qui falsatos corruptosq; ab Ebræis Codices Veteris Testamenti, & à Græcis Novi, nimirum Testamenti Codices, obijciunt, ne veritas sacrorum librorum ex illis fontibus petatur. Pergit Muisius: Valde profecto mihi auget opinionem, quam habeo de sinceritate Ebræi Codicis, id quod scribit idem Augustinus, de termino Concionis agens, quam DEI jussu Ionas habuit Ninivitis, utpote quem Interpretes Græci triduanum, Codices verò Ebræi quadraginta dierum exhibent, suam super eâ re mentem sequentibus verbis explicando: Si à me queritur, quid horum Ionas dixerit, hoc potius puto, quod legitur in Ebræo. Addit porro Muisius: Scio, Augustinum, apud quem Sacro-sancta & Divina erat autoritas septuaginta Interpretum, explicare etiam septuaginta Versionem, eamq; cum Ebræo Textu conciliare; sed hoc quoq; scio, valde Augustinum judare, nec facile istum expedire nodum. Certò autem illud scio, non hic pronuntiasse, corruptum esse Ebræum Codicem, quod illi cum septuaginta Versione (quam tamen solam tunc temporis ab Ecclesiâ receptam ait) non conveniret. Utinam, quod notanter præterea adjicit Muisius, utinam hujus atatis homines, iique, ut sibi videntur, solidè docti, tam sancti atque Excellentis Viri modestiam imitarentur! Dixi, non semel strenuum hunc Veritatis Ebraicæ Adsertorem autoritate Augustini se contra ejus impugnatores *Morinum* munire, sed sæpius ad eam quasi Sacram, ut dicunt, anchoram augustumq; confugere Asylum. Inde post aliqua ex aliis etiam Authoribus pro Instituti ratione dicta, quæ sub initium ex Augustino ad autoritatem Ebraicæ editionis defendendam graviter monuit, ex eodem ulterius confirmat, hæc ex citato primùm loco in medium producens: Rectè fieri nullo modo dubitaverim, ut quum diversum aliquid in utriusq; Codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque non potest esse verum, ei Lingua potius credatur, undè in aliam per Interpretes facta est Translatio. Cui consilio augustissimi Doctoris hæc iterum Ludovici Vivis verba subnectit Muisius: Hoc ipsum Hieronymus clamat, hoc ipsa docet ratio, & nullus est sanior judicio, qui repugnet. Sed frustra consensus bonorum Ingeniorum hoc censet. Nam rigidus supor velut moles opponitur, non quia isti earum Linguarum inscii sunt, nam nec Ebraicè sciebat Augustinus, & Græcè minus quam mediocriter; sed non est in iis ea animi modestia, quæ in Augustino. Hic undecunque paratus erat doceri, isti nusquam volunt doceri, ubique docere quod ignorant. Eadem hæc testimonia Augustini pro Ebraicæ editionis puritate Muisius in laudatâ Adsertione iteratis repetit vicibus, ac contra *Morinum*, qui ejusdem cum Bellarmino circa Quæstionem hanc**

lib. 15. de
C. D. cap.
13.

lib. 18.
ib. cap. 44.

ibid. cap.
43.

lib. 17.
cap. 18.

hanc sententiæ est, constanter simul & acriter defendit. Norunt enim in hisce literis accuratius versati, *Morinum* non solum in Exercitationibus Ecclesiasticis authenticam Textus Ebraici sollicitasse, sed eandem pertexere telam studuisse in paulo post secutis *Exercitationibus Bibliis*, quas et si Titulotenus de Ebraei Græcique Textus sinceritate acturas promiserit, nihil minus tamen eum præstitisse, quin imò contrariam inivisse viam, ac contra Ebraei Græcique Textus sinceritatem omnibus egisse viribus, nemini non ex Lectione constat. Hinc & Augustini pro Ebraei Textus autoritate testimonium laudatis ejusdem Adversariis ivit ereptum, sequentia circa id observans: *Sententia Augustini est, Iudeos in librorum suorum depravationem non consensisse; in eos tamen, qui aliter sentiunt, non invehitur, sed opinionem suam argumentis probabilem reddidisse contentus, nemini ut libuerit opinandi libertatem eripit.* Addit post aliqua: *Augustino nulla erat Ebraica Lingua & rerum Iudaicarum cognitio.* Et quamvis sub initium capituli proxime sequentis simulet, se hanc Augustini sententiam delibris Judæorum ab ipsis de indultia non depravatis lubenter amplecti, in id tamen omnino studio incumbit, quod nec dissimulare ausus fuit, ut in rationem, qua fretus & persuasus id adseruit Augustinus, inquirat, & quidem, se ipso iterum fatente, eò diligentius, quò plures illum jaçantius obtendere criminatur. *Certo enim scimus, inquit, actionem illam, quam Augustinus incredibilem judicat, non modo Iudæis esse credibilem, sed etiam ab aliis haberi alterum Fidei fundamentum.* Quo illud nitatur, *Muisius* in altera Adfertione breviter & per compendium ex *Morino* exponit, sufficienterque respondet, ut Augustini in hoc puncto autoritatem contra iniquum hunc accusatorem, omnium maximè autem Ebraei Textus Veritatem & Sinceritatem ex Augustino tueatur: id quod ab aliis etiam Papæ Scripseribus, quibus sacrorum fontium puritas curæ est cordique, non sine insigni Evangelicæ Veritatis emolumento factum est, nominatim, ut è Gallia in Flandriam eamus, à *Chiffletio*, non ignoti nominis Scriptore, qui in Apologética ad Linguam Sanctam Parænesi, his Augustini Verbis suum pro vindicando Originali utriusque Testamenti textu contra quosvis obtrectatores studium exposuit: *Latina lingua homines, aliis (quidam legunt, aliis) duabus ad Scripturarum Divinarum cognitionem habent opus, Ebraicam scilicet & Græcæ, ut ad Exemplaria præcedentia recurratur, si quando dubitationem attulerit Latinorum Interpretum infinita varietas.* Quid magis adpositè ad primæ opinionis confirmationem, quam Bellarminus suscepit refutandam idè, quia nimium nimiamque puritatem tribuit editioni Ebraicæ, eum videlicet in finem, ut omnia examinentur & emendantur ad Ebraicum Textum tanquam fontem purissimum, dici aut scribi potuit, quam his & antecedentibus verbis pluribus dixit & scripsit Augustinus, eam ob causam defendens Ebraicam Veritatem ab omni Judaicâ corruptione, ut eò tutius ad eam in occurrentibus rivulorum, id est, Versionum diversitatibus liceat recurrere, indeque quantum satis & opus est haurire. Neque possumus nisi debita eum gratiarum accipere id, quod Bellarminus in secundæ opinionis examine responsi loco pro Augustini confirmanda autoritate scripsit, ei obviam iturus objectioni, quâ generalem (cur non particularem quoque?) Ebraicorum Codicum depravationem post Augustini demum tempora accidisse, proindeque testimonium ejus parum ad rem præsentem facere, dici ab aliquo posset, id egregie monens, *Augustini rationes omni tempore locum habere.* Quorsum accedit, quod in quinti, contra secundam opinionem, argumenti à Providentiâ in conservandis Codicibus Sacris Divina desumpti explicatione Bellarminus itidem ad Augustini autoritatem provocat, in nostræ iterum Sententiæ commodum, cum ea DEI Providentiâ, quæ circa integrum Sac. Scripturæ corpus omni tempore versatur, circa ejusdem partes etiam negati non possit, sed omninò præsupponi debeat, quamvis, supposito, partialenti quandam corruptionem posse locum habere, quid à parte Evangelicorum ad indubiam Veritatis Ebraicæ certitudinem subsidii loco soleat adhiberi, ne quid ea detrimenti capiat inde, aut fundamentum Fidei, cui cætera quævis innitantur, per eam subruatur, alibi amplius deductum legi possit. Illud hic solum ex superabundanti addo, quod contra præsentem Codicis Ebraei sive generalem & omnimodam, sive partialem à Judæis factam corruptionem, quam post *Nicolanum de Lyrâ*, *Paulum Burgensem*, *Porchetum*, *Galatinum*, præter *Jacobum de Valentia*, & *Melchiorum Canum*, quos duos Bellarminus etiam nominavit, quin & præter *Leonem Castrum*, *Marianum Victorium*, operum Hieronymi Editorem & Illustratorem, *Augustinum Steuchum*, *Franciscum Tiselmannum*, *Mersennum*, *Salmeronem*, *Gregorium de Valentia*,

Exerc. I.
cap. 5.
pag. 47.

conf. D.
Calov.
Crit. S.
pag. 408.

lib. II. de
Doctr.
Christ.
cap. 11.

vid. D.
Dorich,
Theol.
Zach.
Part. II.
p. 119.

lib. II.
pag. 86.

Serarium, Marianam, Gordanum, Cottonam, Bonfrerium, alios, Lindanus inprimis ante hoc Seculum & quod excedit, acerrimè defendit, eo ipso tempore pro Defensione Veritatis Ebraicæ, Iohannes Isaacus, Judæus antehac, post sacrarum literarum Colonia Professor, Lindano se opponens, inter alia non sine insigni observatione scripsit: Si cum Lutheranis in aciem prodire constituisti, imprudenter agis meo iudicio, qui à calumniando Scripturæ Textu genuino auspicaris. Neque enim credibile est, Iudæos, qui à tam multis Seculis incorrupta conservarunt Biblia, in gratiam hæreticorum quidquam immutare aut corrumpere voluisse. Quod miror, tibi, cum hæc scriberes, in mentem non venisse, neque enim arbitror, retam ad Iudæos, quam Lutheranos oppugnandos hæc scripsisse, quorum utriusque, longè alià ratione, argumentisq; gravioribus & ex re ipsa petitis convinci à te possent, illas à Bibliorum autoritate. Hæc cum Bellarmino, tanto videlicet librorum helluoni, ignota esse non potuerint, imò etiam vix debuerint, utpote eo in argumento scripta, quod ipse non incidenter, sed ex professo quasi tractavit, mirum non immeritò videtur, eum in eundem impigisse lapidem, quem ex præmunitione hæc hominis à primâ ætate in his literis veratissimi, & qui per earum germanam puritatem Christianus ex Judæo factus est, quam-maximè & omni studio vitare debuit.

CAPUT SEXTUM

DE

Interpretatione LXX. Seniorum.

lib. II. de
Doctr.
Christ.
cap. 15.

In hujus argumenti tractatione Bellarminus aliquoties Augustini meminit, & primùm quidem in responsione ad Questionem tertiam, ubi de modo factæ Translationis Biblicæ in Sermonem Græcum agit, monens, *Iustini Martyris* de cellulis Interpretum, singularique eorum consensu narrationem præter alios Ecclesiæ Doctores Augustinum quoque secutum esse, *quamvis rem non audeat adfirmare*, significans insuper, *illud ab omnibus decantatum, quod quasi uno ore Scripturas verterint, rectissimè intelligi posse tam secundum eos, qui tuentur cellulas, quam secundum eos, qui oppugnant illas*, quod num ad mentem Augustini sit scriptum, ipsa ejus docebunt verba, ad quæ Bellarminus intendit digitum, ita scribens: *Si Interpretes ii, ut fertur, multique fide non indigni prædicant, singuli Cellis etiam singulis separati, quum interpretati essent, nihil in alicujus eorum codice inventum est, quod non iisdem verbis eodemq; verborum ordine inveniretur in cæteris, quis huic Autoritati conferre aliquid, nedum præferre audeat? Si autem contulerunt, ut una omnium communi tractatu iudicio, vox fieret, ne sic quidem quandoquam unum hominem quilibet peritiâ ad emendandum tot Seniorum doctorumq; consensum adspirare oportet aut decet.* An, inquam, hæc ita sint intelligenda, sicut in utramque partem ea intelligi debere existimat Bellarminus, ii censeant, qui, quam vim hypotheticæ locutiones habeant, accuratius habent cognitum. Sufficit interea, quod ipse Bellarminus de hæc *Iustini* traditione per Augustini autoritatem confirmatâ ingenuè monuit, *facile fieri potuisse, quod Iudæi fabulam à se confictam Iustino persuaserint, & quasdam ostendentes Ei ruinas, Septuaginta Interpretum cellulas esse dixerint, nec minus facile, ut Iustino Viro sancto fidem haberint aliqui posteriores*, inter quos Augustinum paulò ante recensuit Bellarminus, ejus nomine etiam utens ad quartæ Questionis de interpretationis hujus Autoritate decisionem. Ut enim nullum citet locum, ubi Augustinus suam de eâ explicet mentem, satis tamen cognita sunt eis, qui in Augustini Scriptis diligenter versantur, nunquam non nisi cum Elogio singulari ejus mentionem facientis, ut & citato proximè Testimonio inprimis patet. Multa ad objectam hanc Augustini pro Græcæ Versionis autoritate autoritatem dici possent, nisi per compendia hic ire placitum esset. Possent dicere id, quod supra *Morinum*, contra Augustinum pro Ebræi Codicis puritate militantem audivimus excipere, *Augustino nulla erat Ebraicæ Lingue & rerum Iudaicarum cognitio*, & eò quidem majori jure, quò major ea ad hanc, quam ad illam Questionem decidendam requiritur, ubi dum Augustinus contra Judæorum perfidiam & invidiam, si quæ in depravando Codice Ebræo metuen-